

Yttrande

Datum 2020-12-14

Klassificering 1.1.4

Dnr RAÄ-2020-1802

Ert datum 2020-09-24

Er beteckning I2020/02346

Avdelning Administrativa

Enhet Juridiska

Yttrande över remissen Öppna data- utredningens huvudbetänkande Innovation genom information, SOU 2020:55

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet tillstyrker huvuddelen av utredningens förslag. Flera förslag behöver dock förtydligas för att kulturarvsinstitutionerna ska kunna öka takten på tillhandahållandet av öppna data. Vidare behöver resurser tillföras för digitalisering och tillgängliggörande.

Synpunkter

Yttrandet har tagits fram av Riksantikvarieämbetet med ett brett kulturarvsperspektiv. Digisams sekretariat har deltagit i beredning och slutlig handläggning av yttrandet.

I avsnitt 10.5.2 hanteras undantag för tredje mans upphovsrätt. Ett förtydligande kring vad som ska anses omfattas av tredje mans upphovsrätt skulle dock behövas. Utredningen konstaterar att inkomna handlingar ofta omfattas av tredje mans upphovsrätt, och att det är annorlunda med myndigheternas upprättade handlingar. Men man går inte djupare in på det här området, och det skulle behövas för att reda ut vissa gränsdragningsproblem.

Författningar, yttranden och beslut omfattas ju inte av upphovsrätt, enligt 9 § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, URL. Men för andra upprättade handlingar gäller att var och en har rätt att återge handlingarna, enligt 26 a § URL. Exakt hur det ska tolkas är svårt att veta, men det står åtminstone klart att den ideella delen av upphovsrätten finns kvar. Den kan ju aldrig tillkomma en myndighet utan hör till upphovspersonen. Det är oklart om sådana handlingar undantas från tillämpningen av den föreslagna öppna data-lagen.

I den praktiska hanteringen innebär detta vissa problem. Den ideella rätten innebär ju att ett verk inte får ändras så att upphovspersonen kränks, och inte heller göras tillgängligt i ett sådant sammanhang som är kränkande för

Riksantikvarieämbetet
Storgatan 41
Box 5405
114 84 Stockholm
Tel 08-5191 8000
E-post registrator@raa.se
Hemsida www.raa.se
Org.nr 202100-1090
Bankgiro 5052-3620

upphovsmannen. Sådan information är alltså inte helt fri att återanvända. Om sådan information ändå ska omfattas av öppna data-lagen måste man på något sätt göra den aspekten tydlig för de som vill vidareutnyttja informationen. Om informationen till exempel tillhandahålls via Sveriges öppna data-portal är det viktigt att användarna inte får uppfattningen att all information i dataportalen är helt fri att återanvända. Annars är det risk för att användarna blir vilseledda. Det behövs ett djupare resonemang kring detta och en tydligare formulering i den föreslagna lagen.

Riksantikvarieämbetet tillstyrker förslaget i avsnitt 14.4.2 om ändringar i avgiftsförordningen i syfte att förtydliga när avgifter får tas ut och vilka kostnader de får täcka.

I avsnitt 17.6.1 föreslår utredningen att formatkraven inte ska tillämpas om det vore olämpligt med hänsyn till skyddet av personuppgifter. Någon vägledning kring hur man ska göra den bedömningen ges dock inte. Det är förståeligt att utredningen inte har kunnat göra det – men de myndigheter som ska tillämpa den nya öppna data-lagen måste trots allt hantera denna fråga. Om man gör en felaktig bedömning riskerar man att skada enskilda personer, liksom att drabbas av sanktionsavgifter. Att inte tillhandahålla mer öppna data är, i ljuset av det, ett säkrare alternativ. Utan mer stöd och vägledning i den här frågan blir det svårt för myndigheterna att tillhandahålla mer öppna data.

I avsnitt 18.2.4 anges att de budgetära konsekvenserna av förslagen bedöms kunna hanteras inom befintliga anslag. För kulturarvsaktörer finns möjligheten att ta ut avgifter i stor utsträckning. Svenska kulturarvsaktörer tillhandahåller dock sådan information i stor utsträckning gratis i dagsläget. Ska mindre aktörer på kulturarvsområdet börja ta ut avgifter innebär den hanteringen i sig en kraftigt ökad administration. Det blir en grannlaga uppgift att balansera den delen av kostnaderna mot en avgift som inte får gå utöver avgiftsprinciperna.

För en myndighet som skapar ny information finns möjligheten att ställa om sina processer så att tillhandahållandet underlättas, genom att till exempel licensiera material med öppna licenser och välja lämpliga format från början. Många kulturarvsmyndigheter saknar den möjligheten till effektivisering eftersom man inte tar fram så mycket ny information, utan istället förvaltar stora mängder redan existerande information. För att kunna tillgängliggöra sådan information måste man först avbilda den analoga informationen digitalt. Upphovsrättsliga frågor är

ofta aktuella och måste lösas innan informationen kan publiceras så att allmänheten kan ta del av den. Kulturarvsinstitutionerna har alltså en annan utgångspunkt än många andra myndigheter.

Ska kulturarvsmyndigheterna kunna öka mängden öppna data som tillhandahålls behövs alltså ökade resurser och att de juridiska problem som nämnts blir lösta.

Detta beslut har fattats av riksantikvarien Lars Amréus efter föredragning av verksjuristen Sofia Kullman. Även överantikvarien Knut Weibull, avdelningschefen Torsten Hökby och enhetschefen Carl-Magnus Fahlcrantz har varit med vid den slutliga handläggningen.

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia: kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se
i.df.remisser@regeringskansliet.se